

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi rom. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

Megjelenik minden szombaton. — A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjaikért kapják. — Nemtagok részére előfizetési díj: egészévre 4 ft., félévre 2 ft., negyedévre 1 ft.

Ugy a lap szellemi részét illető czikkek, mint az előfizetési pénzek a „Köz művelődés” szerkesztőségének Gyulafehérvárra a várba küldendők.

Miként lehetne jobban?

Az emberi társadalom minden rétegében, bárhová tekintünk, mindenütt csak nyomor és inséggel, különféle hiány, égető szükség, s mindezek feletti — könyörületre indító — panaszszal találkozunk! Önkényt merül fel mindenki előtt e kérdés: Miként lehetne jobban? Az igaz, hogy látunk nemes törekvéseket is a jobb érzelműek részéről nyilvánulni; látjuk miként ügyek-szenek többen jelen korunk ezen rákfenéjét az elpusztult emberiséghez illő merész vágással eltávolítani, és mégis ezen az emberiség testén rágódó sebnek kimetszése üdvösen nem hajtható végre, hacsak bódult állapotban nem bocsátjuk sebünket a műtétet végző kése alá! — . . .

Korunk tévedéseinek és hibáinak tiszta belátása és világos ismerete szükséges mindenekelőtt! Igen, mert az emberek legnagyobb része személyes gyengeségben és nagylelkű fogatkozásokban szenved . . . ! de ki akarná ezt saját személyét illetőleg beismerni? avagy ki akarná manap magát megalázni Isten, önmaga és embertársai előtt? . . .

Az igaz, hogy mi katolikusok már az elemi iskolában azt tanultuk, hogy az aláza t o s s á g e l s ő e r é n y, hogy kezdete minden erénynek! S ez igaz is, mert alázatosság nélkül — csak mindenki beismeri — hogy erény nincs, sőt nincs fensőbb szellemi művelődés: initium sapientiae timor Domini: s a mint egy más igazság tartja: a hibák beismerése — vagyis alázatosság — a jobbulás kezdete! Azonban hol lehetne manapság az erények ez előlépcsőjét feltalálni? . . . Mindenesetre talán mégis csak az ifjúságnál — mondaná vagyis mondhatná valaki, — melynek szive és kedélye, mint a viasz, könnyen hajlítható és a legkisebb mérvű tanításnál is csak lelkesítő szavakra van szüksége, hogy azonnal minden szép, jó és nemesre felhevüljön! . . . Csak egy kissé körül kell tekinteni az állami monopólium gyámsága alá vett iskoláink életén, s azonnal beláthatni, hogy nagyon tévedne, ki ezt állítani merészkednék, s még inkább csalatkoznék az, ki ezt elhinné!! — Igen, mert a mai ifjúságnál alázatosság és engedelmeség helyett csak felfuvalkodottság, gög- és daczczal találkozunk és pedig oly mértékben, hogy, amint már számos példa bizonyítja, a fiatal tanoncok megvetve

minden isteni és emberi törvényt, fellázadnak a tanítók és nevelők ellen, felmondják nekik az engedelmisséget és gyakran még fenyegetéssel is merészkednek fellépni, ha az ilyen neveletlen gyermekeket a megérdemlett büntetés sújtja.

Csak távolítsák el és küszöböljék ki a gyermekek szobájából a vesszőt, — ezzel nem akarom mondani, hogy állítsuk vissza a botozást! — tiltsák ki a fenyegetési jogot az iskolákból, tanítsák a gyermekeket a tanár iránti daczos és makacs magaviseletre, csak mondják nekik mindig: „Ez és ez . . . nem parancsolhat nektek, és ha még egyszer meg fog büntetni, akkor be fogom panasolni stb . . .” szeretnők látni . . . vajjon ilyen módon nem fogunk oly nemzedéket fölnevelni, mely természetesen a törvény előtt csak macacsságot és önféjűséget fog tanusítani s így annál kevésbbé lesz képes magát megalázni? Pedig hová — ha ide nem jutunk mai oktatási és nevelési rendszerünkkel? . . .

Korunk ezen nagy hibáját — a felfuvalkodottságot csak az által lehetne mérsékelni és gyökeresen kiirtani, ha az ifjúságot alázatoság- és önmegtartózkodású ügyekeznék nevelni, hogy ekként az ifjú már fiatal korában engedelmeskedni és lemondani tanuljon. Természetesen nagyon nehéz minden embernek önmagát megtagadni és alázatosnak lenni, de a ki önmagával és a jelen korról békében akar élni, önmagát kell előbb legyőznie, s csak ezután lesz képes lassanként oda jutni, hogy minden lépésének következményeit előbb öntudatosan átgondolja.

Megszűnnek továbbá a különböző körtünetek, s társadalmi állapotaink javulása azonnal észlelhető lesz, mihelyt a kölcsönös hűség leendő uralkodóvá az emberek között, mert csak ez képes a régi — annyit nélkülözött — hitet és bizalmat egymás iránt mint minden jó, igaz és szent egyedüli kútfejét visszaállítani. Azonban mit tapasztalhatni? Ha oly körülmények között van is az ember, melyek e földi javakat keresztény módon élvezni lehetővé teszik . . . nincs mit örvendenie! . . . sőt rettegnie kell a sok szédelgés, csalárd-ság s más effélék miatt; a legnagyobb éberséggel kell őrködni, nehogy verejtéke árán szerzett vagyona a keztyüs sikkasztók kezébe kerüljön! Nagyon is fájdalom, s csakis az általános corruptióra untat, midőn a napi sajtó termékei csaknem mindennap jelentik az ily

ravaszszerű előre kiszámított terv szerinti, de törvénytelen meggazdagodási kísérleteket. Hajdan, midőn hűség és hit, kölcsönös ragaszkodás és szeretet uralkodott az emberek között, eme gaz tetteknek még tized része sem fordult elő. Hoi az isteni törvény iránti tisztelet sérthetetlen: hol az egyén önmagát függő és egykoron az isteni bíró előtt minden cselekedetéről felelős teremtménynek tekinti és érzi: hol ezen magasztos érzelem honol a kebelben: ott a felebarátunk törvénytelen kizsebelése iránti szemtelen törekvés nem találhat biztos talajra. És e téren is csak a vallás alapelveihez való visszatérés segíthet, mert csak azok képesek az emberiség között újból helyreállítani azon kölcsönös bizalmat, mit tőle a szédelgés és csalárdság elrabolt.

De mire nehezedik a nagy munka terhe? . . . kinek kell az emberiséget ezen sötét labirintból a keresztény élet verőfényes útjára visszaterelnie? . . . Ez első sorban az egyház-, az iskolának és a keresztény családnak a feladata: második sorban pedig az államnak s az egész emberi társadalomnak. Az egyház, ez oly sokat hányattatott bárka, ép a mai elvetemedett merényletek korában tündöklök a legfényesebben s működése igazolja a történelem csaknem kétezeredéves bizonyosságát az iránt, hogy az egyház a ráruházott isteni hivatásból, hogy t. i. az emberiségnek a valódi boldogság egyedül igaz útját megmutassa és azon a világ végeig vezérelje, kezdettől fogva manapig mit sem vesztett. Rajta! . . . kövessük szent egyházunk oktatásait: ki van tűzve a zászló, mely a tudomány és közműveltség ujjászületésének eszközlésére és az igaz felvilágosodás elterjesztésére van hivatva: sorakozzunk alája egész bizalommal s ne hallgassunk az ujkori hitetlenség apostolainak neveléses bölcsekedésére s bizonyára nyugalmat és boldogságot fogunk találni itt e földön miként ott fent az égben!

Továbbá az iskolának is közre kell működnie korrunk ezen sokat emlegetett rákfenejének kiirtásában és pedig nem csak a kath. hit- és erkölctan elveinek terjesztésével, hanem egyuttal a vallásban való gyakorlati oktatással és neveléssel.

És a mit a gyermekszívbe az egyház és az iskola az isteni dolgokról mintegy bevéssett, azokat fentartani legalább a család kötelessége, ha az elhittett magvat tovább fejleszteni nem képes. Épen itt van igazán helye amaz ismeretes közmondásnak: Verba movent, sed exempla trahunt; a szigorú keresztény családi élet mulhatlanul szükséges, ha az ifjúságot elrontani s oly nemzedéket nem akarunk nevelni, mely még rosszabb lenne, mint a jelenlegi. Azonban itt is szomorúan kell bevallani, hogy különösen manap található egyes családokat, melyek körében a gyermek egész napon át semmi jót sem lát és hall, a melyek csak arra látszanak rendeltetve lenni, hogy azon jó magvat, melyet az egyház és iskola oly kiváló gond- és szorgalommal elhittettek, veszekedés, viszály és folytonos békétlenség — avagy talán ha a külső látszatra egyetértésben is volnának — a feslett életmód által kiirtsák.

Ha a jelzett három tényező feladatának eleget tett, akkor az államnak a könnyebb vége marad. Igen,

mert nincs mit tartania a socialismus, nihilismus, communismus és más általában a társadalmi rendet veszélyeztető tanoktól, hanem háborítlanul szentelheti minden percét tulajdonképeni hivatásának t. i. szabályozni az emberek külső viszonyait és az emberiség legfőbb javait a vallást, erkölcsiséget, keresztény művelődést és anyagi jólétet oltalmazni. Ha ezen szellem ismét visszatér az emberiség közé, akkor az emberek egyik a másikat fogják megjavítani s így a társadalom is mentve leend. S ne gondoljuk, hogy ez talán valami elérhetlen. Bármily messze legyen is az, a nemes törekvés előtt mi sincs elérhetlen! Végül az eszköz sem oly rendkívüli minden biztossága mellett is, mi miatt valaki amannak elérésében fenakadhatna. Megmondjuk? . . . — E nagy műtetet első sorban mindenki kezdje önmagán! . . . vagyis legyünk jobbak s akkor jobban is fog lenni! . . .

Balogh Ignác.

Az erd. rom. kath. irodalmi társulat Gyula-Fehérvártt 1880. márcz. 31-én tartott rendes közgyűlésének jegyzőkönyve.

(Folytatás.)

3. Következett titkár Tódor Józsefnek a társulat keletkezése- és tovább fejlődésének főbb és nevezetesebb mozzanatait részleteiben föltüntető jelentése a mint következik:

Nagyméltóságú Püspök-Fővédnök! Valóságos Belső Titkos Tanácsos Ur! Kegyelmes Atyánk! Tisztelt Közgyűlés!

„Azon tudattal lépek a t. közgyűlés színe elé, hogy az egyesek ama törekvése, mely a mi társulatunkéhoz hasonló célra egyesül, legjobb szolgálatot tesz az egyháznak, s egyszersmind nemes hazafiai kötelességet teljesít!“ Igy szólt a „szent. István Társulat“ szép lelkű és nagy tudományu alelnöke az 1879. márczius 20-án tartott közgyűlés elé terjesztett alelnöki előadásában. És én, t. közgyűlés, — s úgy hiszem mindnyájan osztoznak véleményemben — azon boldogító meggyőződésben élek és vagyok, hogy ama cél, melyre bérczes kis hazánk egyházi úgy mint világi katolikus polgárai egyesültek, s melynek megvalósítására mintegy szoros és felbonthatlan szövetségre léptek, hogy vállvetve „a hittudományi, bölcseleti, nevelészet, nyelvészeti, szépirodalmi, természet-menyiségtudományi, egyházügyi és társadalmi téren kifejtendő munkásság által a közművelődés és irodalom ügyét emeljék, s e célra az írói erőket egyesítsék, és így időszaki folyóiratok, nemkülönbön önálló munkák kiadásával az épületes és hasznos ismereteket terjeszték“, nem kevésbbé nemes, nem kevésbbé közhasznú, mint az, melyre az említett, s már évtizedek óta áldásosan működő „szent. István Társulat“ is egyesült, s ennélfogva társulatunk is hivatva van már céljánál fogva „a legjobb szolgálatot tenni az Egyháznak, s ezzel egyszersmind egy igen nemes hazafiai kötelességet is teljesít.“

Hogy mennyire felelt meg társulatunk a maga

elé tűzött eme czélnak, vagy, még mindig a kezdet nehézségeivel küzdve, a minden oldalról fölmerült akadályok daczára, mennyire közelítette azt meg; minő fejlődési phasisokon ment rövid másfél éves pályáján keresztül; minő haladást mutathat föl vagy miben és mennyiben hagyott kívánni, pótolni, avagy orvosolni valót hátra: jelen, önámítás nélkül egyedül kétségtelen adatokon nyugvó, titkári jelentésnek feladata föl-tüntetni. — S ha a t. közgyűlés meggyőződendett, hogy az alapszabályainkban foglalt, s felsőbb helyen is megerősítést nyert tervrajz szerint megkezdett józan szellemi művelődés díszes épületének fáradságos és nehéz munkájában hiven, s a jól felfogott cél követelte lan-kadatlan buzgalom- és megfelelő tapintattal jártak el a megbízott építők: e meggyőződés, ez elismerés lesz az ő legszebb jutalmuk, s egyszersmind leghathatós ösztönük a további serény munkásságra.

Szóljanak tehát sallangos szólalmok és minden tárgyilagosságot nélkülöző, szappanbuborékkint nyomtalanul eltűnő phantasmák helyett egyszerűen száraz, de annál több realis alappal bíró adatok és számok fiatal társulatunk másfél éves működéséről.

„Az erd. rom. kath. irodalmi társulat“, melynek életrevaló eszméjét még 1877. év őszén pendíté meg a minden szép és jónak kegyes pártfogója s nagylelkű Maecenása kegyelmes Főpásztorunk, szervezkedésére és a megpendített eszme érett megfontolása- és minél czélszerűbb megtestesítésére egy egész évet igényelt, míg 1879. január 18-án első vagyis alakuló közgyűlé-sét megtarthatá.

Öröm és szent lelkesedés tüze járta át keblünket, midőn ez alkalommal a vidékről és központból össze-jött minden rangu és állásu egyének díszes során vé-gig tekintheténk, látva és tapasztalva, hogy az ügy-buzgó főpásztor által megpendített eszme nem talált tétlen, közömbös, hanem hasonló buzgó ügybarátokra. S talán ezen valóban tiszta öröm- ezen igazán nemes lelkesedésnek tudható be, hogy rövid pár órai tanács-kozáink, melynek éltet adó szelleme gyanánt kell kiemelnem mlts. és főt. Veszely Károly cz. prépost-kanonok, kolozsvári főesperes-plébános urat, ily kevés idő alatt nem remélt eredményre vezettek. A tulaj-donképeni megalakulás lévén ugyanis ama közgyűlés főcélja és tárgya, több életrevaló indítvány megvita-tása és elfogadása után (minők péld. az alapszabá-lyoknak és a társulati tagoknak — kiknek díszes sorá-ban 16 alapító, 131 pártoló, 84 rendes működő tagot és 138 előfizetőt vala szerencsénk tisztelhetni — jegyző-könyvbe való iktatása) az ideiglenes elnökség- és szer-kesztőbizottságnak a nevezett közgyűlésig terjedő el-járása- és intézkedéseiről szóló számadása és lemondá-sa elfogadtatván, társulatunk olyformán alakult meg, hogy elnöknek Andrásy István székesegyházi apát-kanonok, alelnöknek Bíró Béla gymn. igazgató-tanár, titkárnak Gidófalvy Gergely, ki időközben beszücczei plébánossá neveztetvén ki, helyébe Tódor József theol. tanár, továbbá pénztárnoknak Ávéd Jákó lyc. és gymn. tanár, ellenőrnek Fogarasy János székesegyházi kar-vezető választatott meg. A lapszerkesztőbizottság pedig

a közgyűlésnek az ideiglenes szerkesztők működésébe vetett osztatlan bizalma folytán Bíró Béla felelős szer-kesztő és Ávéd Jákó, Balogh Ignác, Cserni Béla, Gi-dófalvy Gergely szerkesztőtársak személyében alakult meg; később azonban Gidófalvy Gergely a fenjelzett okból eltávolzni kénytelenítettvén, helyébe Tódor József, nemkülönbén Ávéd Jákó egészségi szempontból le-mondván, helyébe Csizsér János papnöveldei lelkiigaz-gató választatott be. — Továbbá a társulat folyó ügyeit csakis egy választmányi bizottság által levén képes vezetni és kezelni, e bizottságba beválasztott 8 belső és 24 külső választmányi tag. Nemkülönbén a társulatnak érdekében nemcsak, de az alapsz. 4. §. b) pontja szerint jogában állván, hogy egyes jeles férfi-aknak irodalmi kitünő érdemeit és a társulat érdeké-ben tanusított jó hajlamait a hála és rokonszenv emel-kedettség hangján méltányolva, őket kebelébe, mint tiszteletbeli tagokat, megválaszthassa: ilyenekül köz-felkiáltással megválasztattak mlts. és főt. Veszely Ká-roly cz. prépost-kanonok, főesperes plébános ur tisz-t. elnöknek, dr. Farkas Lajos egyetemi tanár, b. Apor Károly kir. táblai elnök, Torma Károly egyetemi tanár, dr. Meyer Károly ügyvéd, Lonkay Antal és b. Jósika Kálmán kath. lapszerkesztők, Mikó Mihály csikmegeyi főispán, Ugron Lázár nagybirtokos és dr. Otlobán Nándor honvéd-dandárorvos pedig tisz-t. vá-lasztmányi tagoknak. —

A fön leirt módon megalakult fiatal társulat tehát már megkezdheté áldásos működését, mely ki-válóan az alapsz. értelmében megtartott választmányi gyűléseken nyilvánult. Ha már valaki a jelen perczig lefolyt IX. választm. gyűlés jegyzőkönyveit figyelem-mel és minden elfogulás nélkül átolvassa, örömmel fogja tapasztalni, hogy bárha nagyfontosságú esemé-nyekkel és messzeható, bármely szakmába vágó mun-kákkal nem leptük meg a világot, s a kitűzött magas-tos cél teljes megvalósítása még nagyon távol van, mindazonáltal azt megközelíteni s elérhetővé tenni minden erőnkből minden megengedett eszközzel lan-kadást nem ismerve törekedtünk. Erről tanusokdik azon buzgalom, melylyel a választmány a társulat egészséges szervezetében még észlelhető hézagokat kitöltendő, a „Köz művelődés“ czimű társulati közlöny pontos szétküldése céljából a szükséges költségek utalványozásával egy kiadóhivatalt, kiadványainak pe-dig úgy, mint a beküldendő műveknek elhelyezése és gondozása végett könyvtárt egy könyvtárnokkal szer-vezett; a társulat érdekeinek előmozdítása céljából a társulati tagok részére készitendő díszokmányok kiállítását és szétküldését elrendeite; pénzvagyonának czélzerű gyümölcsösztetése szempontjából annak tak. pénztári kezelését elhatározta: a rendes tagokat uta-sította az alapsz. 23. §. értelmében a három szakos-ztály valamelyikébe belépni, nemkülönbén az egyes szakosztályokat fölszólította, hogy keblökből elnököt és jegyzőt választván, működésüket kezdjék meg. Mely utasítás következtében az I. sz. o. megalakult 50. a II. sz. o. 25, és a III. sz. o. 12 rendes tagból; nemkülön-ben az egyes szakosztályok megtartván szervezkedő

gyűléseiket, megválasztattak és pedig az I. sz. o. elnökeül Molnár János theol. tanár jelenleg gyógyfalvi plébános, jegyzőnek Tódor József theol. tanár: a II. sz. o. elnökeül Csiszér János, jegyzőnek Bournáz Ernő gymn. tanár: a III. sz. o. elnökeül Szentmiklósi Jenő gymn. tanár, jegyzőnek Barabás Gergely elemi tanító: mely tisztí személyzetben nem sokára a megalakulás után némi változás állott be, a mennyiben Molnár I. sz. o. elnök felsőbb rendelkezés következtében a központból eltávozván, helyette elnöknek Tódor József, s az így üresedésbe jött jegyzői tisztre Straubert Ödön gymn. tanár választatott meg.

De nem kevesebb buzgalmat és életrevalóságot fejtett ki társulatunk részint a megjelent és beküldött művek kimerítő ismertetéseiben, részint a kiadás végezt beérkezett munkálatok igazságos megbírálásában, és ha czélszerűnek látszott, az oknak kiadásában, avagy bizományba vételében. Ily kiadásra szánt mű beérkezett számra nézve négy, és pedig: Fülöp Alajostól: „A klasszikai hitregészet följegyzése”; Földes Józseftől: „Egy-két jó tanács a gyermekek nevelésére”; Baráczy Sándortól: „Hellász történelme a legrégibb, vagy keletkezése idejétől annak elenyészéséig”; Fülöp Adorjántól: „Az üvegemberke” című német eredetiből fordított beszély, melyek közül az első mint a jelenkor előhaladott és kifejtett tudományának teljesen meg nem felelő: a harmadik pedig, mint specialis szakba vágó és így elegendő pártolásra reményt nem nyújtó mű mint önállóan kiadandók elejtettek ugyan, de a társulati közlöny utján közlésre méltóknak és érdemeseknek találtattak: szerencsésebb volt a második művecske, mely ha az e téren jártas szerző által ily irányban folytatattatni fog, a nevelészet terén hézagot leendő hivatva pótolni: nemkülönben a negyedik, mint a jó erkölcsöket előmozdítani s az e nemű, de ellenkező irányu mérges gomba számra termő férczműveket kiszorítani törekvő munka, melyeknek előbbike már meg is jelent és közkezen forog, utóbbi pedig, mihelyt a társulati közlöny utján megjelent, azonnal külön népies alaku lenyomatban is ki fog adatni.

Mindazonáltal társulatunk legfőbb munkásságát a lefolyt idő alatt kétségkívül gyöngéd anyaként ápolott szülöttének a „Közművelődés” című lapnak hasábjain fejté ki, ezen — ma már széles körben ismert és szeretett — lapocskára lévén egyelőre az egyedüli eszköz „az irodalom ügyének emelése végett az írói erők egyesítésére.” És minő tehát az eredmény, melyet társulatunk e téren most másfélév után fölmutathat? „Ígaz — mint ez az előfizetői felhívásban helyesen megjegyeztetett, — igaz, hogy messzeható czikkek ragyogásának vakító fényével nem rendezhetünk kivilágítást vállalatunk dicsőségére, mert ez nem is volt szándékunkban: de az is igaz, hogy nagy eredmények hiánya nem jogosíthat föl senkit arra, hogy magát az ügyet kicsinyserűnek nevezze” vagy tőle — tehetjük mi hozzá — nagy eredményeknek időfolytáni létrehozására való képességét megtagadja, s ezt annál kevésbé, mert minden elfogulatlan ítésznek be kell valania, hogy sok viszontagságon átment közlönyünk

nemcsak külalakjára, de beltartalmára nézve is a kívánalmaknak megfelelően dicseretes haladást mutathat föl. Napvilágot látott abban több maradandó becsű s a tudomány különféle szakmaiba vágó nagyobb értekezés, figyelembe vétetett a lelképásztorkodás gyakorlati része, képviselve volt a szépirodalom jóirányu, erkölcsnemesítő, ismeretterjesztő, népies és magasabb költemények- s prózai dolgozatokkal, kiváló gond fordítottat a mulattatva oktató és mindennemű egyleti mozzanatról értesítő „kisebb közleményekre” úgy, mint az „irodalmi” rovatra és napi eseményekre. Nem akart elriasztó egyhangúsággal folyton a magasabb tudományoknak sokak szeméi által áthatlan homályába burkolózni, de másrésről az sem tartozhatott szándékai közé, hogy könnyelműek módjára mindig csak a könnyebb vérűek mulattatására szolgáljon. Szóval főtörekvése volt az arany középuton haladni „miscendo gaudia fletibus, jocosa seriis”.

Ime, t. közgyűlés, társulatunk születésének első perceiben, fejlődésének különféle phasisaiban, és — nem habozom kimondani — félreismerhetlen virágzásának kezdetén. Jelen vonásokban kívántam röviden föltüntetni azon szellemi épületet, melynek felemeléséhez sz. lelkesedéssel kezdettünk és lankadást nem ismerő munkássággal járultunk, s melynek mi közelebbi munkásai most a t. közgyűlés, mint megbízónk és felhatalmazónk előtt, eddigi eljárásaink és intézkedéseinkről számot adni kívánunk. Mielőtt azonban titkári jelentésemet bezárnám, a társulat jelen állapotáról szerzendő tájékozás végett czélszerűnek tartom röviden a kiadóhivatal kimutatását is ide csatolni. E szerint az utolsó vagyis alakuló közgyűlés óta:

Alapító tag volt 16	-	változás nem történt.
Pártoló tag volt 131,	meghalt 2.	belépett 7.
Rendes tag 84,	„ „ „ 6,	„ 88.
Előfizető volt 138,	kilépett 41,	„ 29,
„ 126.	„	„
Eszerint volt a társulatnak összesen 211 tagja,		
jelenleg van		224 „
A pártoló és rendes tagok száma szaporodott 9 taggal		
Az előfizetők száma csökkent		12 „
Van tehát a társulatnak összesen		366 tagja és előfizetője.

A „Közművelődés”, az 5 tisztelet-, 6 ingyen-, 13 csere- és 7 hivatalos példányt beleszámítva, hetenkint körülbelül 397 példányban küldetik szét, s terjeszti azon legszentebb elveket, melyeket zászlónkra irtunk, s melyeket, hogy minél czélszerűbb körben teljes dialdra emelhessünk, engedje meg a „minden jók Adója”.

A közgyűlés élénk figyelemmel kísérte a jelentést, s azt minden részletében elfogadván, a fön 1. p. alatt jelzett indítvány következtében elhatározta, hogy a közgyűlés jegyzőkönyvében egész terjedelmében fölvé-
tessék.

[Vége köv.]

Felhívás a hazai közönséghez.

A magyar általános ipar-egylet megalakult.

Céljai és feladatai s az erre szánt eszközök felől az alapszabályokban foglaltakon kívül most is csak

ujra ismételjük azt, a mivel néhány buzgó tagtársunk az egylet alapítóihoz fordult.

Az országszerte megindult gazdasági és iparos mozgalmak elég érthetően hirdetik, hogy a haza anyagi érdekeiben tevékenységre kell serkennünk.

Mindnyájan érezzük az ország közgazdaságában létező hiányokat. Elerőtlenedni látjuk mezőgazdaságunkat, elcsenevészní iparunkat a külföldi verseny, — pangani kereskedelmünket — a kettőnek gyöngesége folytán. Így nem fejlődhetik egészséges forgalom, viruló közlekedés s mindannyinak baját érezi az ország, a társadalom, a nemzet.

E bajokat rögtön orvosolni alig lehet ugyan, de a mindenha legerőteljesebbnek bizonyult önszegély itt is kétségkívül a leghatalmasabb eszköz leendő, hogy a jelenlegi állapotban változtathassunk.

Szándékunk e cél elérése végett a korunkban leghathatósabb eszközöz fordulni s a társulás terére lépve, mindenekelőtt a létező iparnak fejlesztésére, a hiányzóknak teremtésére. ez által a termelés és kereskedés emelésére hatni és így hazánk jólétének előmozdítására törekedni.

Ma már nem szorul magyarázatra, hogy a gazda és az iparos, a kereskedő és a tőzsér jól felfogott érdekei azonosak. Mindnyája csak prosperáló társadalomban szerezhet maga is jólétet, saját vagyonosodásával öregbitven az ország gazdagodását is.

De mert a mezőgazdaság is csak fejlett s bőven termelő ipar mellett juthat tökéletesedésre: mert csak erőteljes ipar és mezőgazdaság mellett virulhat és fejlődhetik egészséges kereskedés: azért kell tevékenységünk főirányát első sorban az ipar felvirágoztatásában keresnünk.

Közeget teremtettünk tehát, társulás utján, az ország összes értelmiségének, a haza összes anyagi és szellemi erőinek. Ezen osztályok egyesítése a hazai ipart tüzvén ki cégül, azt olykép ohajtja művelni, hogy törekvéseiben az iparosan kívül a gazda, a kereskedőn kívül a haza jólétéért buzgó tisztviselő, mellette a szűletett főur s az értelmes munkás egyaránt részt vehessen, s valamennyinek egy cél felé, egy irányban való közreműködése végeredményül a hazai jólét gyarapodását biztosítsa.

E célú a magyar általános iparegyletnek Budapesten való létesítése által véltük elérhetni, mint a hogy csakugyan a főváros és vidék hivatott köreinek rokonszenvével és támogatásával találkozunk.

Az egylet, mint ilyen, első sorban e hazai ipart s az iparosok érdekeit törekszik előmozdítani; előkészíti az iparral rokon termelő ágak összhangzó működését; megismerteti a nagy közönséggel iparunk termőképeségét és a hazai iparosok kiváló termékeit, ez által felkeltvén iránta a rokonszenvet és bizalmat; törekszik az iparos osztály értelmiségének emelésére hatni oktatás, az izlés nemesítése s más haladottabb országok ipartermelésének megismertetése által; mindinkább felkölteni iparkodik a munkás osztálynak buzgóságát és fokozott ügyesség utáni törekvését, mit nyilvános elismerés s ez osztályok különleges

érdekeinek ápolása s előmozdítása utján fog elérni; szóval a rendelkezésére álló összes eszközökkel oda működik, hogy terjedt, lehetőleg sokoldalú és tökéletes iparnak szükségérzete a nemzet valamennyi rétegeiben felkölthetvén, elméletileg és gyakorlatilag képzett férfiak önzetlen együtt működése által a hazai ipar tökéletesbítették, s hogy így anyagi és közgazdasági helyzetünk javítása felé komoly és elhatározott lépésekkel közeledhessünk.

A jelzett feladatok nagysága már eleve is kizárja annak lehetőségét, hogy nemzetünk bármely osztálya kivonhassa magát e tevékenység alól.

Nem is akarjuk mi szétforgácsolni az erőket, melyek hasonló célokra már egyesültek. Sőt ellenkezőleg minden táborban toborzunk, minden használható erőt körünkbe akarunk gyűjteni.

Ma, midőn az ipari haladás — mint láttuk — határozó befolyással van a gazda és földműves tevékenységére, míg viszont a nyerstermelés mikénti sikerülése visszahat számos iparnak még fennállhatására is; midőn az ország iparos viszonyainak mikénti fejlődése által legközvetlenebbül van érdekelve annak kereskedelme és forgalma: — midőn az ipar többé ki sem vonhatja magát a művészet nemesítő hatása alól, ez pedig csakis az ipar segítségével melletti tehetségi alkotási nagy részét közkinccsésis: — ma többé nem lehet szó külön érdekek ápolásáról, avagy a már-már eltemetett kaszt-szellem újra ébresztéséről.

Mindnyájunk egyesült erejére van szükségése ez országnak, hogy haladhasson. Kell, hogy válllvetve álljanak együvé mindazok, kiknek a haza jóléte szívéükön fekszik, hogy háritsák el az országunkat fenyegető legnagyobb veszélyt, mely az egyre erősbuló külföldi versenyvel szemben akkor érne, ha tétlen nézői maradnánk a szomszéd államok szellemi s anyagi fejlődésének, elfelejtve, hogy megállapodás és visszaesés, gazdasági tekintetben, egyértelműek.

De ez nem fog megtörténni, mert polgártársaink megértették a kor intő szavát.

Tagjaink gyűltek s a magyar általános iparegylet oly társaságban tarthatá meg alakuló gyűlését, melyre bármely ország egylete büszke lehetett volna, s a melyben a legkülönbözöbbs társadalmi osztályok színejava volt képviselve.

De mindeddig csak képviselve vannak kisebb-nagyobb mértékben ez osztályok, nem tömegesen vannak még az egyletben, melynek céljait oly melegen karolta fel a hazai közönség.

Pedig nem azért tüztünk oly nagy célokat zászlónkra, nem azért alakultunk meg, hogy társulati csendéletet élve, teendőink költségfedezetére a kormány segítségéhez vagy a főváros nagylelkűségéhez forduljunk.

Midőn a létező hazai ipar felvirágoztatását és fejlesztését, a hiányzóknak meghonosítását tüztük ki az egylet céljául, midőn az ország közgazdasági érdekeit karöltve a mezőgazdasággal és kereskedéssel, támogatva a tudomány és művészet által akarjuk érvényesíteni, azért mertük mindezt az önszegély alapján valósíthatónak odaállítani, mert összes hazai közönségünk támogatására számítottunk.

Most is hozzája fordulunk.

Egyletünknek a tagok ezre vel kell rendelkezni; az ország anyagi jólétéért buzgó minden hazafinak benne kell lenni. sorakozni kell a zászló körül, melyre Magyarország vagyonsodása van kiírva, s akkor ki is fogjuk azt küzdeni s vele az erőt és a hatalmat!

A magyar általános iparegylet nevében: Szilávy József, elnök. Ipolyi Arnold, alelnök. Báró Kochmeister Frigyes, alelnök. Keleti Károly, igazgató.

TÁRCSA.

Tavaszi és föltámadás.

Örökhatalmu ég és föld királya,
Minden dicsőségnek koronája,
Te hoztad létre a mindenséget,
Téged áldjon minden teremtményed!

Ime, a te mindenhatóságod
Fölserkent egy álmadó világot:
Te fektetted sírjába a télnek,
Te adsz tavaszt s minden újra éled.

Ez a teremtés nagy emléknappja,
Mely a végsőt eszünkbe juttatja,
A melyen hangjára egy szavadnak
Az embermilliók föltámadnak.

Véget ér a hosszú-hosszu álom,
Uj tavasz lesz széles e világon:
Az emberi lelkek mind eljőnek
S fölöltik a porruhát, a földet.

Megzendül Szent Mihály trombitája
S mennydörgő hangjának szózatára —
Ádám minden sarja, nemzedéke
Rendbe, sorba áll — remegve, félve.

Minden szem a fényes égre néz fel,
Hol nagy hatalommal s dicsőséggel
Megjelen — oh rettenetes óra!
Ur Krisztus, a világ megváltója.

Lesz-e szív, mely ekkor meg nem reszket,
Látva balján a nehéz keresztet,
Melyre — midőn üdvözíteni jött le —
A hálás világ fölfeszítette!

Van az összes lelkek közt egyetlen,
Kinek rövása nincs e keresztben?
Világ, elítélted joltévódot,
Reszkersz — ítélőbírád most ő lett!

Hogyha örök igazsága mellett
Nem látnád a végtelen kegyelmet,
Szemeidet vetni föl mernéd e
Irgalmassága elnyerésére?

Még se csüggedjetez szegény lelkek,
Bizzatok abban, a ki teremtett;

Ne essetek kétségbe, — bírátok
Az, a ki drága véréen megváltott.

S ez a megdicsőülés nagy napja,
Jutalmát az érény ma aratja,
Minden jók- és igazaknak osztják,
E jutalom — az örök boldogság.

Sirást, rivást csak azok hallatnak
Csikorgatásával a fogaknak,
A kik Isten kegyelmét, malasztját
Megveték — nem véve semmi hasznát.

Saját akaratja ellenére
Ki sem jut a jók dicsőségébe;
Nem Isten készítő ezek sorsát,
De a konok megátalkodottság.

Győzött a zord halál, de őt újra
Legyőzte a Krisztus — Alleluja!
Nagy diadal, tégedet hirdetnek
Tornvaink csucsán a szent keresztet.

Sugáriddal aranyozd meg oh nap
Diadaljelét a Megváltónak!
Dicsőítve ünnepeljed föld, ég —
Az emberiség Üdvözítőjét!

Te pedig, szép tavasz, tárd ki kebled
S hints be hegyet, völgyet, halmot, berket.
Hintsd be illatos, himes virággal,
S minden bokorban zengjen madárdal!

* * *
A virág meghalt, az illat eltűnt,
Mi is meghalunk, elröppen lelkünk;
De virág és illat élnek újra,
Él a lélek — és test megújulva,
Krisztus föltámadott — Alleluja!!

Bálint Gyula.

Kisebb közlemények.

A Szent-István-Társulat 1880. márczius 18-kán tartott közgyűlése. Az egyetemi templomban végzett istenítisztelet után a szép számmal összegyűlekezett tagok a papnövelde nagytermébe vonulva, itt Tárcsányi Béla apát-kanonok társulati alelnök jelenté, hogy főmagassága bibornok-hercegprimásunk a trónörökös ő fenségének jegyváltása alkalmából Bécsbe utazván, hogy az országos küldöttség üdvkivánatait a király ő Felsege előtt tolmácsolja, az elnöki tisztséget Ipolyi Arnold püspök ő excja kegyeskedett elvállalni.

Ezen előleges jelentés után elnök-püspök ő excja csakhamar, lelkes éljenekkel fogadtatva, a terembe lépett s az elnöki széket elfoglalta.

Mint ki évek során át maga is a társulat élén állott s annak minden ügyeibe teljesen be van avatva, nagyszabásu elnöki beszédében nem maradt általános eszmék körében, hanem részletesen kiterjeszkedett a társulat eddigi működésére s fölhívta a figyelmet arra mi szerinte jövőben még társulatunk föladatai közé tartozik.

„Ime, itt, mondá, a magyar egyháztörténelemnek a mily hálás, ugy évek óta, ugyszólván, parlagon álló tere. A magyar protestánsok épen most nagy mozgalmat kezdeményeztek és fejtenek ki történetök megírására. Mi nem maradhatunk el, kik századok óta e tért számos és nagy munkával műveltük s ezzel s e mellett magát az ország és nemzet történelmét megalkottuk. Igyekezünk kell a jelenben is e tért nem csak megtartanunk, de a tudomány mai állásának színvonalára emelnünk: egyháztörténelmünk mélyebb és újabb vizsgálataival, az anyagnak méltó, a mai tudományos irodalmi műkellékeknek megfelelő feldolgozásával. Mily szép és nemes tér egész jövő ivadék számára! A munkálatok erre, ugy hiszem, sehonnét sem indulhatnának ki méltóbban, mint e társulat köréből, akár a társas munkálkodás, akár az egyes írók közti anyagfelosztás és megbízások, akár pályakérdések és jutalmak kitűzése által.“

A roppant hatású beszéd után, melyet a jelen voltak a legfeszültebb figyelemmel hallgattak és lelkes éljenekkel fogadtak, Tárkányi Béla apátkanonok és társ. alelnök a közgyűlés nevében köszönetet szavazott a nm. püspök-elnöknek, ki míg a társulatnak alelnöke vala, különösen két beszédében kijelölé a társulat által követendő irányt s teendőinek sorozatát, a mely irányeszmék maig is társulatunknak mintegy codexét képezik. E codex megbővült mai ünnepélyes enuntiatiójával, melyet gyakorlati térre átvinni föladatunknak tekintendjük. Fölkérte elnök ő excját, engedné meg, hogy mint eddig a főmag. bibornok-hercegrímás megnyitó beszédeit, ugy az övét is egész terjedelmében az Évkönyvhöz beigtathassuk.

Jelenté egyszersmind, hogy gróf Cziráky János elnök ő excja, ki a jelzett örvendetes esemény alkalmából szintén Bécsbe utazott, mély sajnálatát fejezte ki, hogy közgyűlésünkön, melynek fényét magas megjelenésével emelni eddig soha sem mulasztotta el, ez alkalommal meg nem jelenhetik.

Társ. alelnök ur továbbá a közgyűlés közhelyeslése mellett indítványba hozta, hogy a társulat, mint más években, ugy most is az Egyház feje iránti fiúi hódolatának, tiszteletének és szeretetének adjon kifejezést, s elnök-püspök ő exceiliáját fölkérte, hogy a legmagasabb módon Ő Szentségét társulatunk hódolatnyilvánításáról értesíteni méltóztatnék, mit ő excja az elnöklő-püspök a legnagyobb készséggel megígérni szives volt.

Azután társ. alelnök tartá a társulat összes működését felölelő előadását.

A társulat összes kiadványai a tavali közgyűlés óta megjelentek 464,000 példányban, 2,708,800 ivszámmal. Társulatunk 32 évi működése alatt az összes kiadványok 8,509,700 példányt tesznek 66,886,800 iven.

Az összes bevétel 1879-ben volt 89,742 frt 42 kr; míg az 1878-iki bevétel tett 77,454 frt 87 krt; a kiadás 1879-ben 85,027 frt 77 kr., szemben az 1878-ki kiadással, mely 75,549 frt s 41 krt tett. Megjegyzendő, hogy a kiadás rovatában azon megtakarított összeg is szerepel, melyet a társ. pénztárnok kamatozás végett

a takarékpénztárba helyezett vagy kamatozó értékpapirokba fektetett.

A társ. tőkepénzek állapota a jelen évi február végén 42,790 forint 200 frank, tavál óta tehát 3335 forinttal szaporodott. Letéti vagyon: magyar földhitelrészvénytársulati 500 frtos záloglevél.

A társulat házának vagyoni állapota a mult hó végével 50,662 frt 46 kr. Államkötelezvényekben bír a társulat háza 950 forintot.

Az ügynökségi forgalom a tavali közgyűlés óta könyvekben 472,749 (tavál 434,765) példány volt: sz. képekben 17,956, egyes nyomtatványokban 22,559, melyekért 65,453 frt 90 kr bevétele volt, míg a tavali ügynöki bevétel 59,658 frt s 35 kr-ra ment.

A jándékul iskolakönyvekből, tanszerekből s egyéb kiadványokból a tavali közgyűlés óta az igazgatóválasztmány 5051 példányt szavazott meg s küldött szét az ügynökség.

Kegyeletes adakozásokban végrendeleti hagyományokban 502 frt 85 kr folyt be.

(Vége köv.)

— Nyilvános köszönet. Bereczk, 1880. martius 19. „Bizzál az Urban és cselekedjél jótés annak gazdaságaival tápláltatni fogsz.“ így ír a koronás próféta (zsolt. 36. 3). Lelkipásztori meggyőződés, hogy az Istenbe vetett eme bizodalom volt szülőoka azon örökemlékü jótéteményeknek, melyeket a lefolyt 1879-ik év második felében alább nevezett buzgó s tehetségs hiveim az Ur szent oltárára — „Ájtatos és kegyes“ alapítványi czímen — letenni sziveskedtek, s melyeket a bereczki rom. kath. hitközség nevében s fölkérése folytán alattirt nyilvánosan is megköszönni jónak lát. Ugyanis:

1. Bardorcz Pál, bereczkvárosi őspolgár tett egy ájtatos alapítványt 100 frt tőkepénzben;

2. Ugyan ő a város közvetlen szomszédságában tett egy kegyes alapítványt egy 7 vékás szántóföldnek örökre a templom javára lett odaajándékozásában, akarván, hogy annak évenkinti haszonbére fordításéék a templom javítási költségeinek némi fedezésére, mely szántónak becésára 100 frt o. é.

3. Hosszu György és neje kézdí-esztelneki Jancsó Zsuzsa ajándékoztak templomunknak — mint örökös alapítványt — egy szép (kaszáló) belső telket, mely van K.-Esztelnek község kebelében 1 hold 20 □ öl terjedelemben, akarván, hogy annak évenkinti három egyenlő részre osztandó haszonbéréből $\frac{1}{3}$ szent misékre, $\frac{1}{3}$ szegény és árva gyermekek iskoláztatására, $\frac{1}{3}$ pedig a telek körüli kertek fenntartására fordittassék. Jelenleg az árenda 15 frt o. é.

Tekintve hithideg korunk kóros szellemét, a valósi indifferentismust, a lelkiek iránti lelkesültség csökkenését, az anyagiakba merült életirányt: ez s hasonló jó és nemes tettek szolgáljanak parányi vigasztalásul az aggódóknak, buzító például a szent és magasztos czélok előmozdításáért áldozatra kész szívűeknek s végre zálogául a jó cselekedetekben élő hitűeknek.

— Meg vagyok győződve, hogy nevezett buzgó hiveim nem hiu dicséret-, nem farizeusi képmutatásból tették

le áldozataikat az Urnak oltárára; de mert írva van: „Sicut ceat tux vestra . . . . . ut glorificent Patrem, qui in velis est“. Sz. Máté 5, 16. — Üdvös dolgot véltém cselekedni, azt e becses lapok hasábjain nyilvánosságra hozván; kedves kötelességet teljesíteni, azt hálaosan megköszönvén.

Isten, kinek dicsőségére áldoztak; a szegény és árva gyermekek „Isten fizesséi“, kiknek iskolázathatóságát előmozdítani kívánták; a lelkek üdve, melynek emlékoszlopot állítottak, „jöttetteiknek gazdagságával táplálja őket a jelen és jövő életre“. Bálint László, lelkész.

Irodalom.

Megjelent és beküldött művek: 1. „Hagyaték om fiaimnak.“ Irta Vertán Endre. Tiszta jövedelme az Aradon föllállítandó árva házjává fordítatik. Arad, 1880. Kiadják: Györgyössi Rudolf, Milig József. Ára 1 frt.

E műre az előfizetési fölhívást lapunk mult évi folyama 51-ik számában egész terjedelmében közölvén, jelenleg a kiadók által annak „érdeme szerinti bírálata“ vagy ismertetése általi méltatására“ kéretvén felteszünk némi észrevételeket röviden. E mű XV. pontja alatt: „Akarjatok és tudjatok tanulni“ című szakaszban ilyeneket olvashatni: (71. l.) „Kétes, hogy a kritika hasznos-e inkább vagy káros az íróra, de az olvasóra okvetlenül hasznos“; értenünk kell: ha t. i. igaz a kritika. A 70-ik lapon: „A rossz irányu könyv megront, a hasztalan meglop“. Még előbb: „sok könyv csak elcsábít s nem győz meg; mulattat, de nem hat. Ne csaljon meg az alak, a megnyerő nyelv. Nézzetek a fenékre. Minden könyv, ha olvasása után nem érezük jobbulásunkat, el van ítélve“. Mindezek helyén vannak s jól hangzanak; de sok helyt ha e könyv olvasása közben megállapodunk s „fenékre szállunk“, ép ezen elvekkal ellenkezőkre bukkanunk. Így pl. hogy sokat ne idézzünk — csak a II. pontra utalunk „Vallástok legyen munkásság a jóban“. (7. l.) „Ne higgyetek azoknak, kik azt mondják, hogy csak bizonyos vallástanok — dogmák — üdvözíthetnek. A dogmákat a rossz szellem, az emberiség nagy ellensége gondolta ki, hogy őket testvériességüktől fossa meg. (?) . . . Ne higgyetek annak, ki önkínzást, nélkülözést, a természet szépségeiről s az élet ártatlan örömeiről lemondást követel. Örült az ilyen ki a virágokról méz helyett mérget szív“ sat. . . . Tehát a nélkülözést — mi az élet legkeresztényebb s épen azért legnagyobb bölcsészete — meg kell vetnünk (?). Szegény fiúk! ha nélkülözni nem tudtok — vigyázzatok — hogy mindenetek legyen! . . . „ha lehetséges!“ Tehát e könyvről is csak azt mondhatjuk, hogy vannak benne képtelenségek s merész állítások s általában: „bona mixta malis“.

A napi események köréből.

— **Bölcsészeti tanszék aquinói szent Tamás szelleméről.** Főpásztorunk dr. Fogarasy Mihály ő nagyméltósága a dicsően uralkodó XIII. Leo pápa ő szent-sége „Aeterni Patris“ kezdetű apostoli körlevelé értelmében aquinói szent Tamás bölcsészeteinek tanítása s szellemének meghonosítása czéljából a püspöki papnöveldeben külön bölcsészeti tanszékot szándékozik fölláttatni. Ezen nagy jelentőségű intézkedés módozatát lesz szerencsénk lapunk olvasóival később megismertetni.

— **Zavargás legelő-elkülönítésért.** Alsófehérmegyében fekvő Felső-Váradja községben e hó 8-án szomorú esemény fordult elő. Egy már régi legelő elkülönítés alkalmából a helyi lakosok egy része a már birtokban levő izraelita tulajdonost sulyosan bántalmazták. Jelentés alapján a gy. fehérvári kir. törvényszék kebeléből Elekes Albert mint vizsgálóbíró küldetett a helyszínére 8 csendőr fedezete mellett; azonban oly ellenállásra talált, hogy a csendőrök lövésre voltak kényyszerülve, minek pár halott is lett áldozata. Ezen szomorú körülmény a helyett, hogy a fölzaklatott kedélyeket lecsillapította volna, még inkább fölziggatta, ugyanarra, hogy a kiküldött vizsgálóbíró katonaságot kért: mire a törvényszék rögtöni teljes ülésben hozott határozattal a várparancsnokot katonai közbelépésre megkérvén, egy szakasz katonaság azonnal a helyszínére is ment s így a rend helyre lett állítva. A büntervizgálat tovább foly.

— **Elhalálozás.** Kornély Dénes alsó-fehérmegyei bányavidéki kerületi esperes folyó ápril hó 6-án éjjel hirtelen beállott rohamos betegség következtében az Urban elhunyt. Az erdélyi egyházmegye benne egy tevékeny papot, hívei egy buzgó lelkipásztort veszítettek. Az örök világhosság fényeskedjék neki!

— **Pályázat.** Szám 1228. A 125 frt 92 kr. évi fizetéssel, természetbeni lak élvezetével, 27 úrköbméter tűzifajárandósággal és a kántori teendők végzéseért 78 frt 75 kr. külön kántortanítói díjjal javadalmazott offbenányai kincstári kegyurasági tanítói állomásra ezenel pályázat nyitattik.

Felhívatnak ennél fogva ama rom. kath. vallásu szakképzett okleveles tanítók, kik ez állomást elnyerni ohajtják, hogy szabályszerűleg kiállítandó s a keresztlevél, tanítói oklevél, továbbá a magyar nyelv teljes bírását, eddigi alkalmaztatásukat, működésük eredményét és feddhetlen erkölcsi előéletüket, ugy magukviseletét igazoló okmányaikkal felszerelendő pályázati folyamodványukat f. évi ápril hó 25 ig, ha már alkalmazásban vannak, előljárójuk után, különben pedig közvetlenül az alóliirt jószágigazgatósághoz nyujtsák be. Kolozsvárt, 1880. mártius 31.

A m. k. jószágigazgatóság.

— **Pályázat.** D. a J. Kr! Sz. 1152/1880. A m. k. kincstár kegyurasága alatt álló a b r u d b á n y a i rom. kath. plébánia. ftdő Kornély Dénes főesperes-plébánosnak váratlanul bekövetkezett elhalálozása folytán, jogilag és tényleg üresedésbe jövéen, az így megürült a b r u d b á n y a i plébánosi állomásra ezenel pályázat hirdettetik.

A pályázni kívánó, zsinatvizgás erdélyegyházmegyei papok fölhívatnak, hogy az állomás elnyerése iránti folyamodványaikat kellő bélyeggel ellátva s rövid önéletrajttal fölszerelve, f. é. májushó 15 éig ezen püspöki hatósághoz nyujtsák be. Károlyfehérvárt, 1880. április 8-án. Az erdélyi püspöki hatóság.

Kiadja: Az erdélyi rom. kath. irodalmi társulat. Szerkesztő-bizottság. Felelős szerkesztő: BIRÓ BÉLA. Szerkesztőtársak: BALOGH IGNÁCZ, CSERNI BÉLA, CSISZÉR JÁNOS, Dr. TÓDOR JÓZSEF.

Nyomatott Klüger B.nál, a püsp. lyc. gyorsajtóján, Gyulafehérvártt.